

FAKTAARK: Risikovurderinger i barnehager og skoler

Barnehager og skoler skal kartlegge og vurdere forhold som kan ha betydning for barnas helse og miljø, jf. § 7 i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. Disse vurderingene er en viktig del av grunnlaget for etablering av sikre arbeidsrutiner. Hensikten med risikovurderingene er å avdekke hva som bør gjøres for å redusere sannsynligheten for at skader, ulykker og sykdom kan oppstå og at konsekvensene blir minst mulig hvis det først skjer noe. Risikovurderingene skal være skriftliggjort.

Dette faktaarket er ment som støtte til barnehagene og skolenes arbeid med risikovurderinger. Det er ikke en fasit på hvordan virksomhetene skal gjennomføre dette arbeidet, men eksempler på hvordan det kan gjøres på en hensiktsmessig måte

Begrepsavklaring:

Sannsynlighet: Et mål for hvor ofte en hendelse kan inntre.

Konsekvens: Et mål for hvor alvorlig utfallet av en hendelse kan bli.

Risiko: Sannsynligheten for og konsekvensen av at noe uønsket skal skje.

Risikovurdering: En kartlegging som gir oversikt over og vurderer farer og problemer som kan oppstå i barnehagen/skolen. Brukes for å vurdere om eksisterende tiltak er gode nok eller om virksomheten må iverksette nye tiltak for å redusere risikoen.

Tiltak: Aktivitet som iverksettes for å oppnå en bestemt virkning, i denne sammenhengen redusere risikoen. Det kan være regler, rutiner eller fysiske tiltak.

Rutine: Skriftlig beskrivelse av hvordan du skal utføre en oppgave.

Risikovurderinger steg for steg:

En risikovurdering består av flere trinn, og det anbefales å ha en systematisk tilnærming til arbeidet. For hvert trinn, fyll gjerne ut skjema for risikovurdering underveis. Skjemaet vil gi oversikt over hva dere har vurdert og hvordan, samt fungere som dokumentasjon på arbeidet dere har gjort.

- [Skjema: Eksempel risikovurdering](#)

1. Hva kan gå galt?

Kartlegg aktiviteter som kan innebære risiko for barnas sikkerhet og helse. Dere må ha kjennskap til de ulike aktivitetene som utøves ved barnehagen/skolen. Ta gjerne utgangspunkt i virksomhetens dagsrytme og årshjul og kartlegg alle aktivitetene. Dette kan være utelek, innelek, hente/bringe situasjoner, turer, matlaging, sløydundervisning med mer.

Tips: Tenk gjennom dagen og de ulike tingene barna gjør og stedene de oppholder seg på. Tenk på hva barna faktisk gjør og hvordan de i realiteten bruker barnehagen/skolen/lekeplassutstyr/omgivelsene. Det kan være en fordel å benytte tidligere kartlegginger og avvik/hendelser/situasjoner for å se hva som er vurdert som risikoforhold tidligere.

2. Hva er årsaken til at hendelsene kan skje?

Finn og diskuter hva årsakene til de enkelte uønskede hendelsene kan være (en uønsket hendelse kan ha flere årsaker). Eksempelvis kan en fare ved utelek være fall fra stor høyde. Årsaken til at denne faren inntreffer kan være flere, for eksempel som følge av fall fra høye innretninger man kan klatre på (lekeapparat), manglende sikring av høye flater eller som følge av klatring i trær.

3. Hva er konsekvensen hvis det skjer?

Beskriv hva utfallet kan bli hvis den uønskede hendelsen skjer. Det kan være flere mulige utfall for en uønsket hendelse, f.eks. fall fra stor høyde kan føre til alt fra ubetydelig ubehag til alvorlig hodeskade/varige mén.

4. Hvilke tiltak har vi allerede på plass for å redusere risikoen?

Beskriv hvilke rutiner og tiltak dere allerede har som kan redusere risikoen. Tenk både på rutiner og hjelpemidler/fysiske tiltak som kan redusere sannsynligheten for at hendelsen skjer og som kan begrense skaden hvis hendelsen likevel skjer.

5. Hva er sannsynligheten for at det skjer?

Vurder hvor ofte faren eller den uønskede hendelsen kan oppstå (sannsynligheten). Se forslag til inndeling av sannsynlighet i risikomatriksen under (figur 1). På dette punktet kan det være hensiktsmessig å se litt på avvikshistorikken og tidligere nestenulykker ved virksomheten samt om slike hendelser har skjedd i andre barnehager/skoler.

6. Hva er konsekvensen hvis det skjer?

Vurder og angi konsekvensen (alvorligheten) av den uønskede hendelsen, f.eks. som liten, middels, stor. Se forslag til kategorisering i risikomatriksen under (figur 1).

7. Hva er risikoen?

Med utgangspunkt i det dere kom fram til i punkt 5 og 6, benytt risikomatriksen (figur 1) som et arbeidsverktøy til å finne risikoen. Hver uønsket hendelse vil da kategoriseres som enten:

Høy risiko, rødt: Tiltak nødvendig. Førsteprioritet. Vurder behov for strakstiltak.

Middels risiko, gul: Tiltak er nødvendig, 2. prioritet.

Liten risiko, grønn: OK, men skal vi gjøre tiltak for å redusere risikoen ytterligere?

8. Er det noen nye tiltak vi kan eller må gjøre for å redusere risikoen ytterligere?

Beskriv hvilke fysiske tiltak eller nye/reviderte regler/rutiner som er nødvendig for å redusere sannsynligheten (forebygge) for at det skjer og redusere konsekvensen hvis det skjer (beredskap). Er rutine våre gode nok? Er det noen fysiske tiltak vi kan gjøre?

Dette kan være tiltak som at en risikovurdering må utføres i forkant for hver aktivitet som er identifisert med høy risiko, utarbeiding av nye instruksjoner og sjekklister, revidering av eksisterende rutiner, plan for opplæring, fysisk sikring etc. Kategoriser gjerne hendelsene i det som hører sammen; bespisning, bruk av verktøy, lek ute, turer og lignende. Disse tiltakene må beskrives, gjerne i en handlingsplan, med tildeling av ansvarlig for gjennomføring og tidsfrist.

RISIKO	Liten konsekvens (ubehag/skrubb-sår behandlet ved barnehagen/ tilløp til brann uten skade osv.)	Middels konsekvens (sykehusbesøk eller legebehandling, tannlegebehandling, smitte av enkeltpersoner/ brann osv.)	Stor konsekvens (smitteutbrudd alvorlig sykdom/sykehusinnleggelse/kritisk skade/ sykdom/død)
Liten sannsynlighet (årlig eller sjeldnere, det har aldri skjedd hos oss men hos andre)			
Middels sannsynlighet (månedlig, det har skjedd hos oss)		3. Kollisjon mellom syklist og lekende barn	
Stor sannsynlighet (daglig/ukentlig)	2. Brenner seg på brennesle	1. Aking, kollisjon med tre	

Figur 1: Eksempel på enkel risikomatrix med forslag til definisjoner av liten, middels og stor sannsynlighet og konsekvens. Det er viktig at barnehagen/skolen har en felles forståelse av hva som de ulike kategoriene av sannsynlighet og konsekvens innebærer. Eksemplene er hentet fra skjemaet det er lenket til lenger opp og må ses i sammenheng med dette.

Når barnehagen/skolen skal starte med dette er det hensiktsmessig å starte med forhold som kan ha betydning for barnas sikkerhet. Det ikke er meningen dere skal risikovurdere enhver hendelse på ethvert sted, men holde fokuset på det som kan oppstå i den daglige driften. Har man gjort et systematisk og godt arbeid med risikovurderingen vil den også kunne overføres til en rekke andre aktiviteter som ikke direkte er blitt risikovurdert. Risikovurderingen må oppdateres hver gang forutsetningene som lå til grunn for vurderingene er endret. For eksempel hvis dere tar i bruk nye turområder med andre risikoforhold enn tidligere vurdert (f.eks. nært vann), betydelige endringer på uteområdet eller sammensetningen av barnegruppen endres betydelig.